

Annáll efnahags- og peningamála

Apríl

Hinn 3. apríl tilkynnti Fjármálaeftirlitið að það hefði gripið inn í rekstur Sparisjóðs Mýrasýslu á grundvelli heimildar 100. gr. a í lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, að beiðni sparisjóðsins. Ráðstöfun eigna og skulda sparisjóðsins var í samræmi við kaupsamning við Nýja Kaupþing hf. og samkomulag stærstu kröfuhafa sparisjóðsins.

Hinn 8. apríl ákvað peningastefnunefnd Seðlabankans að lækka veðlánavexti um 1,5 prósentur í 15,5%. Aðrir vextir bankans voru einnig lækkaðir í sama mæli.

Hinn 8. apríl var kynnt samkomulag milli viðskiptaráðuneytisins og lánaþingarmanna um lána í erlendum gjaldmiðlum, um að einstaklingum yrði boðið upp á sams konar greiðslujöfnun vegna gengistryggðra fasteignaveðlána og veitt er vegna verðtryggðra lána.

Hinn 15. apríl samþykkti Alþingi lög nr. 46/2009 um breytingar á lögum um tekjuskatt í því skyni að i) aðilar sem hafa vaxtatekjur hér á landi beri af þeim skattskyldu, ii) eftirgjöf skulda samkvæmt nauðsamningum um greiðsluáðlögun teljist ekki til tekna, iii) tekið verði upp ákvæði um skattlagningu innlendra aðila sem eiga félög sem eru heimilisföst í lágskattaríkjum.

Hinn 15. apríl samþykkti Alþingi lög nr. 44/2009 um breytingar á lögum um fjármálastofnanir að því er varðar, afhendingu fjármálafyrirtækis til bráðabirgðastjórnar, skilyrði og upphaf slitameðferðar,

Hinn 15. apríl samþykkti Alþingi lög nr. 45/2009 um hækkun vaxtabóta. Hækkun á árinu 2009 var talin nema um 2 ma.kr.

Hinn 15. apríl samþykkti Alþingi lög nr. 50/2009 um tímabundna greiðsluáðlögun fasteignaveðlána á íbúðarhúsnæði, sem veita má skuldara í allt að fimm ár.

Hinn 17. apríl samþykkti Alþingi lög nr. 51/2009 sem heimila iðnaðarráðherra að semja við væntanlega eigendur um byggingu álvers í Helguvík. M.a. kveða lögin svo á að rekstur versins verði undanþeginn hugsanlegum íþyngjandi breytingum á meginþáttum laga um tekjuskatt.

Hinn 18. apríl voru kynntir samningar milli landbúnaðarráðherra og Bændasamtakanna um framkvæmd búvörusamninga næstu misserin. Samkvæmt samningunum munu greiðslur hækka um 2% árið 2010 eins og árið 2011 en þá munu greiðslur jafnframt hækka um helming uppsafnaðra vanefnda á upphaflegum samningum, þó ekki meira en 5% alls. Árið 2012 hækka greiðslur upp í það sem tilskilið er í gildandi búvörusamningum, þó ekki meira en 5%.

Hinn 22. apríl tilkynnti Fjármálaeftirlitið að Deloitte LLP hefði lokið verðmati eigna sem fluttar voru út úr gömlu bönkunum til að mynda efnahag Nýja Kaupþings banka, NBI og Íslandsbanka. Samhliða því hefði ráðgjafafyrirtækið Oliver Wyman lokið úttekt á verðmatinu.

Hinn 24. apríl tilkynnti Samkeppniseftirlitið að viðskiptabönkum, sparisjóðum, lífeyrissjóðum og Íbúðalánasjóði væri heimilt að beita samræmdum úrræðum til að aðstoða einstaklinga sem skulda fasteignaveðlán og eiga í greiðsluferfiðleikum. Slíkt samráð hefði ella getað brotið gegn samkeppnislögum.

Hinn 27. apríl veitti Héraðsdómur Vesturlands Sparisjóði Mýrasýslu heimild til greiðslustöðvunar.

Mái

Hinn 7. maí ákvað peningastefnunefnd Seðlabankans að lækka veðlánavexti um 2,5 prósentur í 13,0%. Vextir daglána lækkuðu einnig um 2,5 prósentur en aðrir vextir bankans um 3 prósentur.

Hinn 10. maí tók ríkisstjórn Samfylkingar og Vinstri hreyfingarinnar – græns framboðs til starfa.

Hinn 12. maí skipaði Héraðsdómur Reykjavíkur slitastjórn fyrir Straum-Burðarás fjárfestingabanka hf.

Hinn 22. maí skipaði Héraðsdómur Reykjavíkur slitastjórn fyrir Sparisjóðabanka Íslands hf.

Hinn 28. maí samþykkti Alþingi lög nr. 60/2009 um hækkun áfengis- og tóbaksgjalda, eldsneytisgjalda og bifreiðagjalda en lækkun kílómetragjalds nokkuð á móti. Breytingunni var ætlað að skila ríkissjóði 4,4 ma.kr. á ársgrundvelli.

Júní

Hinn 4. júní ákvað peningastefnunefnd að lækka veðlánavexti um 1 prósentu í 12,0%. Vextir daglána lækkuðu einnig um 1 prósentu.

Hinn 5. júní var skrifað undir samninga milli Íslands og Hollands annars vegar og Íslands og Bretlands hins vegar um ábyrgð Tryggingasjóðs innstæðueigenda og fjárfesta á Íslandi á innlánnum í útibúum Landsbankans í þessum löndum og ábyrgð íslenska ríkisins á fjármögnun Tryggingasjóðsins. Undirskrift af hálfu Íslands var með fyrirvara um staðfestingu Alþingis á ábyrgðinni.

Hinn 24. júní samþykkti Héraðsdómur Reykjavíkur beiðni um skipun slitastjórnar hjá SPRON hf. og Frjálsa fjárfestingarbankanum hf.

Hinn 26. júní skipaði forsætisráðherra Mátta Guðmundsson seðlabankastjóra frá 20. ágúst og Arnór Sighvatsson aðstoðarseðlabankastjóra frá 1. júlí.

Hinn 29. júní samþykkti Alþingi lög nr.70/2009 um ráðstafanir í ríkisfjármálum. Í þeim fólust m.a. :

- i) hækkun tryggingagjalds um 1,56% af stofni og gjalds í ábyrgðarsjóð launa um 0,1% af launum,
- ii) sérstakur 8% tekjuskattur á einstaklingstekjur umfram 700 þúsund kr. á mánuði, án tillits til tekna maka,
- iii) hækkun fjármagnstekjuskatts úr 10% í 15% á fjármagnstekjur umfram 42 þúsund kr. á mánuði auk þess sem innheimtu var flýtt,
- iv) herðing á tekjutengingu og lækkun frítekjumarks í almannatryggingakerfinu,
- v) lækkun á greiðslum í fæðingarorlofi,
- vi) takmarkanir á greiðslum ríkisins til brotþola og rétti til gjafsóknar,
- vii) niðurfelling greiðslu til Háskóla Íslands sem numið hefur sóknargjöldum fólks utan trúfélaga.

Áætlaðar tekjur af skattabreytingunum voru taldar 17 ma.kr. á heilu ári en 8,6 ma.kr. 2009, ef tryggingagjaldagreiðslur ríkissjóðs til sjálfs sín eru undanskildar. Útgjaldalækkun var áætluð 4,5 ma.kr. á heilu ári en 2,2 ma.kr. á árinu 2009.

Júlí

Hinn 1. júlí var skrifað undir samning milli Íslands annars vegar og Norðs, Danmerkur, Finnlands og Svíþjóðar hins vegar, um 1.775 milljóna evra lán Norðurlandanna fjögurra til Íslands.

Hinn 1. júlí tóku gildi endurskoðaðar reglur um viðskipti fjármálafyrirtækja við Seðlabanka Íslands, nr. 553 frá 26. júní 2009. Tvær breytingar voru markverðastar. Settar voru strangari reglur um þær tryggingar sem eru hæfar í viðskiptum við Seðlabankann. Hæfar tryggingar í viðskiptum við Seðlabanka Íslands eru nú einkum íbúðabréf íbúðalánasjóðs, ríkisbréf og ríkisvixlar. Einnig eru í nýju reglunum ákvæði sem veita Seðlabankanum víðtækari og skýrari heimildir til að stýra lausu fé á markaði.

Hinn 2. júlí ákvað peningastefnunefnd að halda veðlánavöxtum óbreyttum í 12,0%.

Hinn 3. júlí skipaði Fjármálaeftirlitið þriggja manna bráðabirgðastjórn í Sparisjóði Mýrasýslu á grundvelli 100. gr. a laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, eins og þeim var breytt með lögum nr. 44/2009.

Hinn 10. júlí var kynnt ákvörðun sjávarútvegsráðherra um aflamark helstu tegunda annarra en uppsjávarfiska fiskveiðiárið 2009-2010. Var leyft að veiða 150 þúsund tonn af þorski, 50 þ.t. af karfa, 63 þ.t. af ýsu og 50 þ.t. af ufsa. Leyfilegur ýsuafli var lækkaður um 30 þ.t. milli ára og þorskafli um 12.500 tonn.

Hinn 10. júlí samþykkti Alþingi lög nr. 75/2009 um stofnun hlutafélags í eigu ríkisins til að stuðla að endurreisn rekstrarhæfra atvinnufyrirtækja.

Hinn 10. júlí samþykkti Alþingi lög nr. 73/2009 um breytingar á lögum um gjaldeyrismál. Breytingarnar styrktu rannsóknarheimildir Fjármálaeftirlitsins og kváðu á um refsingar fyrir milligöngu um gjaldeyrisviðskipti án tilskilinnar heimildar.

Hinn 10. júlí samþykkti Alþingi lög nr. 76/2009 um breytingar á lögum um fjármálafyrirtæki. Með lögunum voru gerðar breytingar á lagaumhverfi sparisjóða. Var m.a. kveðið skýrar á en áður um félagsform þeirra, heimildir til hlutafélagavæðingar voru afnumdar, reglur um arðgreiðslur einfaldaðar og þrengdar og reglur settar um breytingar á stofnfé.

Hinn 16. júlí samþykkti Alþingi að fela ríkisstjórninni að sækja um aðild að Evrópusambandinu. Sama dag sendi forsætisráðherra f.h. ríkisstjórnarinnar aðildarumsókn Íslands að Evrópusambandinu.

Hinn 20. júlí tilkynnti fjármálaráðuneytið að samkomulag hefði náðst við skilanefndir bankanna þriggja; Glitnis, Kaupþings og Landsbanka Íslands um fjármögnun og uppgjör eigna. Samkomulagið fól í sér að skilanefndir Glitnis og Kaupþings ættu möguleika á að eignast meirihluta hlutfjár í Íslandsbanka og Nýja Kaupþingi en í tilviki Landsbankans sneri samkomulagið að fyrirkomulagi áframhaldandi samningaviðræðna. Allir samningar voru gerðir með fyrirvara um lokaákvæðanir skilanefndanna sem yrðu teknar að loknu samráði við kröfuhafa. Einnig er fyrirvari um samþykki Fjármálaeftirlitsins sem skera þarf úr um hvort það sem gert er samrýmist kröfum um fjármögnun, styrk bankanna og stöðu eigenda á hverjum tíma.

Ágúst

Hinn 5. ágúst kynnti Seðlabankinn áætlun um afléttingu gjaldeyrishafta í áföngum. Í fyrsta áfanga yrði losað um innstreymi lánsfjár og fjárfestingar. Eignum sem þannig kæmu inn í landið yrði tryggð heimild til brottflutnings með skráningu hjá Seðlabankanum. Í seinni áföngum yrði hömlum létt af útstreymi fjár, fyrst af langtímaskuldbindingum en seinna af eignum til skemmri tíma.

Hinn 11. ágúst var á Alþingi kjörið nýtt bankaráð að viðhafðri hlutfallskosningu, skv. 26. gr. laga nr. 36 frá 22. maí 2001, um Seðlabanka Íslands. Aðalmenn voru kosnir: Lára V. Júlíusdóttir, Ragnar Arnalds, Ágúst Einarsson, Hildur Traustadóttir, Ragnar Árnason, Magnús Árni Skúlason og Katrín Olga Jóhannesdóttir. Varamenn voru kosnir: Margrét Kristmannsdóttir, Anna Ólafsdóttir Björnsson, Björn Herbert Guðbjörnsson, Guðrún Ágústa Guðmundsdóttir, Birgir Þór Runólfsson, Ingibjörg Ingadóttir og Friðrik Már Baldursson. Á fyrsta fundi bankaráðsins var Lára Júlíusdóttir kjörin formaður og Ragnar Arnalds varaformaður. Daniel Gros var kosinn til að taka sæti Magnúsar Árna Skúlasonar hinn 15. október 2009.

Hinn 11. ágúst samþykkti Alþingi lög nr. 88/2009 um bankasýslu ríkisins, ríkisstofnun sem ætlað er að fara með hlut ríkisins í fjármálafyrirtækjum.

Hinn 13. ágúst ákvað peningastefnunefnd að halda veðlánavöxtum óbreyttum í 12,0%.

Hinn 14. ágúst tilkynnti fjármálaráðuneytið að fjármögnun Íslandsbanka og Nýja Kaupþings af hálfu ríkisstjórnar Íslands hefði verið tryggð. Hún var samþykkt á hlutahafafundum og í samræmi við fyrirætlanir sem greint hafði verið frá 20. júlí. Eigið fé bankanna var lagt fram í formi ríkisskuldabréfa og samsvaraði u.þ.b. 12% eiginfjárlutfalli.

Hinn 28. ágúst samþykkti Alþingi lög nr. 98/2009 um breytingar á ýmsum lögum vegna tilfærslu verkefna innan Stjórnarráðs Íslands. M.a. flytjast verkefni tengd efnahagsstjórn frá forsætis- og fjármálaráðuneytum til efnahags- og viðskiptaráðuneytis, þar með talin yfirumsjón með Hagstofu Íslands og Seðlabanka Íslands. Neytendamál og fasteignaskráning flytjast til dóms- og mannréttindaráðuneytis, en eignarhald á þeim ríkisjörðum og opinberum fyrirtækjum sem hafa verið vistuð annars staðar, flyst til fjármálaráðuneytisins.

Hinn 28. ágúst samþykkti Alþingi lög nr. 96/2009 um heimild til fjármálaráðherra til að veita ábyrgð á skuldbindingum Tryggingasjóðs innstæðueigenda og fjárfesta vegna Icesave-reikninga Landsbankans í Hollandi og Bretlandi. Heimildinni fylgdu fyrirvarar, þeir helstir að umsamin skilyrði frá 14. nóv. 2008, svonefnd Brussel-skilyrði um tillit til sérstakra aðstæðna á Íslandi giltu um samninginn, að eignir ríkisins nytu friðhelgi samkvæmt þjóðarétti og að árlegar greiðslur til Bretlands yrðu í mesta lagi 4% af uppsöfnuðum hagvexti frá 2008 en 2% til Hollands.

September

Hinn 3. september birti Fitch Ratings lánshæfismat fyrir Ísland. Einkunnir eru óbreyttar frá október 2008, A- fyrir innlendar lántökur, BBB- fyrir erlendar langtímalántökur og F3 fyrir erlendar skammtímalántökur. Horfur eru áfram taldar neikvæðar. Innlenda einkunnin er hærri en sú erlenda vegna þess að innlendir skuldabréfamarkaður er álitinn tiltölulega styrkur.

Hinn 4. september tilkynnti fjármálaráðuneytið að íslensk stjórnvöld og skilanevnd Kaupþings hefðu undirritað samning um uppgjör vegna eigna sem færðar voru úr Kaupþingi yfir í Nýja Kaupþing í október 2008. Er hann í samræmi við samkomulag sem kynnt var 20. júlí 2009. Eins og tilkynnt var þann 14. ágúst, veitti ríkissjóður Nýja Kaupþingi eigið fé í formi ríkisskuldabréfa upp á 72 milljarða króna sem samsvarar u.þ.b. 12% eiginfjárlutfalli. Samningurinn fól í sér, líkt og tilkynnt var þann 20. júlí, að skilanevnd Kaupþings, að undangengnu samráði við kröfuhafa, eignaðist 87% hlutafjár í Nýja Kaupþingi. Þar með yrði hlutur íslenska ríkisins 13% og stór hluti eiginfjárframlags þess gengi til baka. Nýti kröfuhafar sér ekki þennan kost nú mun íslenska ríkið áfram verða eigandi bankans en kröfuhafar munu þó hafa kauprétt á allt að 90% hlutafjár í bankanum á árunum 2011 til 2015 á kjörum sem tryggja ríkinu eðlilegt endurgjald fyrir fjárfestingu sína í bankanum.

Hinn 13. september tilkynnti fjármálaráðuneytið að íslensk stjórnvöld og skilanefnd Glitnis hefðu undirritað samning um uppgjör vegna eigna sem færðar voru úr Glitni yfir í Íslandsbanka í október 2008 og í samræmi við samkomulag sem kynnt var 20. júlí 2009. Eins og tilkynnt var þann 14. ágúst 2009 veitti ríkissjóður Íslandsbanka eigið fé í formi ríkisskuldabréfa að fjárhæð 65 ma.kr. sem samsvarar u.þ.b. 12% eiginfjárlutfalli. Samningurinn fól í sér að skilanefnd Glitnis, að undangengnu samráði við kröfuhafa, hefði kost á því að eignast 95% hlutfjár í Íslandsbanka. Þar með yrði hlutur íslenska ríkisins 5% og stór hluti eiginfjárframlags þess gengi til baka, en ríkið mun þó áfram veita bankanum stuðning með eignarhlut sínum og 25 ma.kr. í formi víkjandi láns. Nýti kröfuhafar sér ekki þennan kost mun íslenska ríkið áfram verða eigandi bankans. Greiðsla vegna yfirfærðra eigna verður þá í formi skuldabréfs sem Íslandsbanki gefur út. Að auki munu kröfuhafar fá forkaupsrétt að allt að 90% hlutfjár í bankanum á árunum 2011 til 2015 á kjörum sem tryggja ríkinu eðlilegt endurgjald fyrir fjárfestingu sína í bankanum.

Hinn 24. september ákvað peningastefnunefnd að veðlánavextir yrðu óbreyttir 12% og að vextir á viðskiptareikningum innlánsstofnana yrðu óbreyttir 9,5%. Vextir daglána voru lækkaðir um 1,5 prósentur í 14,5%. Nefndin ákvað einnig að efnt verði til útboða innstæðubréfa til 28 daga með 9,5% lágmarksvöxtum og 10% hámarksvöxtum. Fyrsta útboðið var haldið 30. september.